

commissum: qua de re vide Paulum ad Titum (1) et Timotheum (2) documenta tradentem.

Tertio: omnis doctrina a Deo hominibus tradita firmiter et religiose est suscipienda, nec non alia quaecumque veritas quae illi connectatur; ideoque quidquid eidem adversetur ab omnibus rejiciendum: atqui sola naturali disciplina id praestari non potest; principia enim, quibus haec nititur, neque ad ordinem pertingunt supernaturalem, neque cum divina revelatione nexum ullum prae se ferunt: sacra igitur ac superior requiritur scientia.

15. Objic. 1.º *Altiora te ne quaesieris*, dicit Scriptura (3): ergo naturalis tantum nobis quaerenda est scientia.

Resp. distinguo, seu expono *antec.* Nisi novae et altiores adjiciantur vires; conc. Si vires ad altiora quaerenda tradantur; nego *antec.* vel potius tunc negandum suppositum.

Objic. 2.º Si naturalis hominibus non sufficiat disciplina, eorum natura manca erit et monstruosa: sed hoc et naturae repugnat, et naturae dedecet Auctorem: ergo.

Resp. dist. *maj.* Si hominibus quoad solam naturam inspectis non sufficeret naturalis disciplina, eorum natura manca esset; conc. *maj.* Si hominibus, ad altiorem ordinem institutis, non sufficeret naturalis scientia, foret manca eorum natura; nego *majorem.*

Nam, ex supra expositis argumentis, clare elucet, necessitatem scientiae theologicae non ex natura absolute perspecta desumi, sed ex alio ordine, in quo est a Deo constituta.

16. Instabis: In sacra disciplina veritates etiam traduntur, quae vim naturae rationalis non transcendunt: ergo est dicenda simpliciter necessaria disciplina sacra.

Resp. dist. *consequens.* Quod eas veritates quae rationis captum non superant est dicenda necessaria *absolute*; neg. *cons.* Est dicenda necessaria *secundum quid*; conc. *consequentiam.* Licet enim possint naturalis ordinis veritates absolute sola ratione attingi, tamen ut ab omnibus *facile, prompte et sine erroris* admixtione percipiantur, necessaria est superna disciplina, uti infra erit probandum.

(1) Tit. c. I, vv. 9, 10... 14.—(2) Timot. ex. 2.^a, c. III, 16.—(3) Eccli. III, 22.

CAPUT II.

Sacra theologia quo pacto scientia existit, et multipliciter dividitur.

ARTICULUS I.

Quod Theologia sit scientia.

17. Theologiam esse vere et proprie scientiam, affirmant cum D. Thoma Auctores plures, negant autem non pauci. Quaestio potius de voce quam de re esse videtur. Si enim cum Aristotele et D. Thoma eam esse Scientiam dicamus quae ex principiis evidentibus conclusiones deducit, Theologiam non esse stricte scientiam sequetur. Et quidem D. Thomas (1) ait: «De ratione scientiae est quod habeat firmam adhaesionem cum visione intellectiva: habet enim certitudinem procedentem ex intellectu principiorum.» Tamen vere et absolute Theologiam esse scientiam docet S. Doctor (2).

18. In primis ergo **dicendum**: ratione certitudinis vere et stricte Theologia est scientia. Principia enim quibus nititur sunt fidei dogmata, quae sane omnimoda constant certitudine.

Deinde: ratione evidentiae conclusionum ex principiis fluentium, est etiam Theologia vere et proprie scientia. Eadem namque adhibetur ratiocinandi vis in theologis ac in philosophis.

Denique: quoad evidentiam principiorum, **dicendum est**, non esse necessariam ad perfectionem scientiae simpliciter dictae, sed solum ad scientiam naturalem. Triplex habitus in mente ad cognoscendum gignitur: *intellectus*; qui dicitur habitus principiorum, seu, quo cognoscimus principia: *scientia*; quae est habitus conclusionum, seu, quo certo et evidenter discurrendo veritatem ex illis fluentem assequimur: *opinio*; qua probabiliter cognoscere possumus, seu, habitus probabilium. Omnes hi habitus *aliquam* exigunt evidentiam: *intellectus* objectivam; quia principia debent ex se certa existere,

(1) I, 2, q. 67, a. 3.—(2) I, p. q. 1.

quod fieri nequit, ex natura rei, absque evidentia: *scientia* postulat evidentiam formalem, connexionis, nempe, conclusionum cum principiis; alias certitudine careret; non autem requirit obiectivam, ut patet in conclusionibus Matheseos innumeris, atque Philosophiae vel cuiuslibet scientiae. Quia vero scientia absque certitudine non datur, certa autem esse nequit si principia ex quibus fluit incerta existant, haec autem non sunt *naturaliter* certa nisi sint evidentia, inde sequitur; scientiam naturalem non posse perfectam existere absque principiorum evidentia. Jam vero, scientiae Theologicae principia sunt veritates fidei, quae absque evidentia firmissimam certitudinem assequuntur; scientia ergo haec gaudet omnimoda certitudine et evidentia ad scientiam necessaria.

Cum ergo Aristoteles, ad perfectionem intrinsecam scientiae, evidentiam principiorum praescribebat, de sola loquebatur naturali scientia; idem censendum de D. Thoma; quo posito nulla est in eius dictis contradictio.

19. Objic. 1.º Scientia naturalis de evidentia particeps est suorum principiorum; sed id scientiae sacrae non accidit: ergo haec est minus perfecta.

Resp. distin. *mai.* Particeps virtualiter; conc. Formaliter, subd. Per se; nego: per accidens, permitto. Potest sane *accidere* ut in principiorum evidentia perspiciatur obiective ipsa conclusionis veritas; tunc autem potius dicenda est huiusmodi cognitio simplicis intellectus actus (ut apud Angelos), quam scientia.

Instabis: Principiorum evidens notitia perfectior est, quam intellectio eorumdem per fidem: ergo saltem extrinsecus scientia naturalis est perfectior quam Theologica scientia.

Resp. Dist. *ant.* Si fuerit fidei motivum minus perfectum quam evidentia; conc. Si nobilior et perfectius extiterit; nego *ant.* Evidentia etenim principiorum, cum sit modus cognoscendi intellectui connaturalis, ipsius perfectionem transcendere nequit. Cognitio, è contra, per fidem longe superiori nititur motivo; scilicet, in scientia et veracitate divina supernaturaliter apprehensa et obiective movente, et in virtute Spiritus Sancti, cum intellectu simul ac voluntate, subiective ac supernaturali modo cooperante ad assensum.

20. Objic. 2.º Intellectus ad assensum ex evidentia conceptum necessario inducitur, non autem ad assensum ex fide ortum: ergo scientia naturalis majori gaudet certitudine quam theologica.

Resp. dist. *consequens*: certitudine obiectiva, seu firmitate motivi utriusque scientiae perspecta; nego. Certitudine subjectiva, seu quoad cooperationem principiorum utriusque assensus, Subd. Si principia assensus fidei non cooperentur pro dignitate et merito motivi; conc. *consequentiam*: si cooperentur; nego *consequentiam*.

Assensus ex fide ita a Deo fuit temperatus, ut liber et meritorius existeret, ideoque non a solo intellectu, sed a voluntate quoque procedens: qua perfectione assensus ex evidentia ortus caret. Ut ergo utriusque assensus elucescat tota certitudinis subjectivae perfectio; opus est, ut quemadmodum assensus ex evidentia supponitur elici ab intellectu pro dignitate et virtute sui motivi; ita, assensus ex fide ab intellectu perficiatur, cooperante voluntate, secundum motivi rationem et exigentiam. Quod si ita fiat, non minor sed major erit certitudo subjectiva fidei; quia recta voluntas assensum super omnia firmissimum imperare debet, si auctoritati Dei aequum ac adaequatum praestare obsequium velit.

21. Objic. 3.º Quemadmodum ad theologica principia amplectenda non ducitur necessario intellectus; ita neque ad theologicas conclusiones: sed haec est opinionis, seu, habitus probabilium, proprietas, ut menti necessitatem assentiendi non afferat: ergo disciplina sacra potius opinioni, quam scientiae, est ad censenda.

Resp. Dist. *mai.* Intellectus non ducitur necessario ad theologicas conclusiones *objective* sumptas; conc. *mai.* *Formaliter* acceptas nego *maior*. Solutio ex dictis inter probandum patet.

Minorem, vel concedas, vel etiam licet negare suppositum. Non enim *totaliter* sita est opinionis natura in eo, quod non trahat necessario intellectum; praeter hoc enim requiritur, ut argumentum in quo nititur sit evidenter *grave et incertum*. At è contra: principia theologica, seu fidei dogmata, objective inspecta (idem censeas de conclusionibus) nituntur motivis adeo evidenter gravibus, ut et assensum *firmissimum* evidenter mereantur; ita quod imprudens plane existat quaelibet voluntaria dubitatio. Unde opinio non tantum excludit necessitatem assensus, sed etiam certitudinem; fides autem, vi proprii motivi, divinae, scilicet, revelationis, firmam super quaelibet alia argumenta vindicat sibi prudentem certitudinem. Igitur cum mentis perfectio in eo essentialiter posita sit, ut adhaereat obiecto suo, id est, veritati; idque certo assequatur in scientia et in fide, non autem in opinione; patet non ad opinionem sed ad scientiam potius esse accensendam theologicam disciplinam. Quod autem firma mentis cum veritate conjunctio procedat ex evidentia vel alio principio, id non ad intrinsecam eius constitutionem, sed ad huius causalitatem est referendum. Ideoque Augustinus (1) docet, veram et excellentiorem esse scientiam illam, quam ex fide habemus, divinarum rerum cognitionem.

(1) De Trinit. l. XIV, c. 1.

ARTICULUS II.

Sacrae scientiae partitio.

22. Ut recte intelligamus, qua ratione sacra Theologia in plures veluti theologias dispertiat, primum cum D. Thoma asserimus, illam *unam* esse scientiam. Etenim sub una formali et communi ratione omnia, quae huic scientiae subjiuntur, ab eadem tractantur; scilicet, quatenus ex divina revelatione nobis mediate vel immediate innotescunt. Quapropter, quemadmodum homo; equus et lapis ad unam spectant potentiam visivam sub ratione colorati; ita Deus et mundus, spiritualia et corporalia, gratia et natura, leges et sacramenta, etc., sub una comprehenduntur sacra scientia, quatenus revelationis divinae lumine ad Deum referri dignoscuntur.

23. Quo praesupposito, **dicimus** tamen: multimode Theologiam partiri. 1.º; ratione suae entitatis, in Theologiam *actualem* et *habitualem*: prima est actus mentis circa fidem et alia quae cum fide connectantur versantis; *habitualis* autem est ipsa apta dispositio, seu habitus, quo mens facile eiusmodi actus exercere valet.

24. 2.º; ratione rerum, quae in Theologia petrantur, est, vel *Dogmatica*; quae dogmata fidei illustrat: vel *Moralis*; quae de rectis vel pravis moribus inquirat in ordine ad Deum: vel *Ascetica*; quae viam docet, qua ad perfectam sanctimoniam perveniendum est: vel *Mystica*; quae miros Dei congressus ac supernam cum servis suis consuetudinem perscrutatur et evolvit.

25. 3.º; ratione modi, seu methodi, qua obiectum suum attingit, Theologia dividitur in *Positivam*; quae fidei doctrinam inquirat et exponit ex SS. Scripturis, ac dicitur *Biblica*; aut ex SS. Patribus ac Conciliis, et *Patristica* nominatur: in *Polemicam*; quae controversias habet adversus sacrae doctrinae hostes: in *Scholasticam*; quae strictiorem adhibet Dialecticae methodum ad faciliorem, in scholis, alumnorum institutionem; et, praeter dogmata, diligenter omnia, quae cum iisdem connectuntur, perscrutatur, et ea quae adversantur refellit.

4.º; ratione subjecti dicitur, vel *Divina*; quatenus in mente divina effulget: vel *Beata*; quia in mente existit beatorum: vel *Terrena* seu *Viatorum*; quia in praesenti vita habetur et excolitur.

26. Obiic. 1.º Scientiae Divinae, Beatorum et Viatorum nequeunt eiusdem esse speciei: ergo non est *una* scientia theologica.

Resp. Dist. *consequens*. Non est *una* in viatoribus, seu sub fide

ambulantibus; nego. Non est *una* in Deo, beatis et viatoribus; conc.

Obiic. 2.º Scientiae theologicae, Positiva, Polemica et Scholastica a diversis procedunt actibus: ergo et diversi sunt habitus pluresque Theologicae scientiae.

Resp. Dist. *antec*. Positiva, polemica et Scholastica *materialiter* sumptae, seu, quoad adjuncta, a diversis procedunt actibus; conc. *Formaliter* sumptae; nego *ant*. Similiter contra distinguo *consequens*. Sane, diversae illae methodi, in Theologia Positiva, Polemica et Scholastica adhibitae diversarum rerum notitiam, ideoque diversos praerequirunt actus; hi autem non sunt intrinsece theologici, sed extrinsece quatenus subordinantur, ut media, ad actus stricte theologicos.

27. Obiic. 3.º Actus theologici, formaliter sumpti, aliquando a duabus praemissis revelatis procedunt; nonnunquam vero ab una revelata et alia evidenti. Sed conclusio, quae nititur in solis praemissis revelatis, nequit eiusdem esse speciei cum illa, quae in evidenti praemissa etiam fundatur: ergo neque formaliter *una* Scientia theologica existit.

Resp. Concedo *majozem*; similiter conc. *minorem* ut valde probabilem; ideoque disting. *consequens*: formaliter non est *una* Scientia theologica propriissime dicta, nempe, quae ex *sola* procedit revelatione; nego: Quae non deducitur ex sola revelata veritate; Subd. Non est *una* physice; conc. Non est *una* unitate ordinis; nego.

CAPUT III.

De comprehensione ad sacram scientiam necessaria.

Praenotare oportet; nonnullos AA. cum Dogmaticam illustrant Theologiam, solis fidei veritatibus adprobandis operam dare, et ceteras fere omnes praetermittere quaestiones tamquam a Sacra Scientia alienas.

28. **Dicimus** ergo 1. Non tantum revelata dogmata debet Theologia illustrare, sed plura quoque non exigui momenti, quae cum dogmatibus connectuntur.

1.º Theologia debet, ex instituto suo, declarare Verbum Dei, ita ut, quantum fieri possit, intelligatur. Sed non declaratur Verbum Dei, nec intelligitur, dum ea quae cum fidei dogmatibus connectuntur delitescent: ergo.

Major patet: ideo namque superne nobis divina, humanaque revelantur ut *intelligamus, illuminemur, eaque intime scrutemur*; «*Mirabilia testimonia tua, ideo scrutata est ea anima mea: declaratio sermonum tuorum illuminat et intellectum dat parvulis* (1).»

29. 2.º Scientia, quae in suis sisteret principiis, non esset scientia, sed germen scientiae et sine partu fetura; quid, quaeso, de Mathematico cogitares, qui non nisi matheseos percurreret axiomata; *Totum est maius sua parte: Ab aequalibus si aequalia demas, quae supersunt existunt aequalia*; et similia? Atqui, ut dictum est, fidei dogmata sunt scientiae sacrae principia.

30. 3.º Nobis praesto est S. Thomae sententia: «Disputatio est magistralis in scholis, non ad removendum errorem (ad solam veritatem statuendam), sed ad instruendum auditores ut inducantur ad intellectum veritatis quam intendit; et tunc oportet rationibus inniti investigantibus veritatis radicem, et facientibus *scire quomodo sit verum quod dicitur* (2).»

Augustinus quoque nos docet, quo pacto scientiam assequi oportet: «Proprie quippe cum loquimur, id solum scire discimus, quod mentis firma ratione comprehendimus (3).» Atqui si dogmatum cum lumine rationis nexus omnes negligas, nihil sane mente comprehendes.

31. Objic. 1.º Res stulta est et periculi plena, quae supra captum nostrum sunt praescrutari et velle intelligere: sed eiusmodi sunt fidei dogmata; *Magna sunt enim judicia tua, Domine, et inenarrabilia verba tua; propter hoc indisciplinatae animae perierunt* (4); et Petrus, de Pauli doctrina, ait: *in quibus sunt quaedam difficulta intellectu, quae indocti et instabiles depravant, sicut et caeteras Scripturas, ad suam ipsorum perditionem* (5). Ergo abstinere oportet a perscrutatione dogmatum, et in eorum simplici affirmatione et approbatione sistendum.

32. Resp. 1.º Dist. *min.* Omnia fidei dogmata supra captum nostrum sunt; nego *min.* Deus enim plura, quae lumen non supergrediuntur rationis, revelavit; ut suam existentiam, unitatem, aeternitatem; animae libertatem et immortalitatem, etc.

Aliqua dogmata vim excedunt rationis, ita ut, *nihil rationabile*, seu rationi pervium, prae se ferant; iterum nego: quatenus a nobis penitus rimari et perspici non possunt; concedo.

33. Resp. 2.º Ex ipsa obiectione alia suppetit responsio, qua ejus eluceat fallacia. Licet obscura sint quae menti proponuntur, tamen homines, qua possunt, illa conantur intelligere, etiamsi *indocti* sint

(1) Ps. 118, vv. 129, 130.—(2) Quodl. 4, a. 18.—(3) Retract. 1, c. 14.—(4) Sap. XVII, 1.—(5) Petr. ep. 2, c. III, 16.

et *indisciplinati*. Inde autem accidit, quod plures, parum in fide fundati, *instabiles*, dogmata depravant, falsa pro veris effingentes, vel utraque miscentes. Quod si sacrae scientiae cultores, Theologi nempe, genuinam dogmatum intelligentiam neglexerint, plures circa fidem depravatas doctrinas non agnoscent, non reprobabunt, imo forsitan et adprobabunt; ideoque sensim sine sensu serpent in fidei grave nocumentum et populi christiani ruinam. Potius ergo in dogmatum intimam intelligentiam debent incumbere Theologiae cultores, ne *indocti, indisciplinati et instabiles* in falsos detorqueant sensus et interpretationes.

34. Objic. 2.º Ad unitatem catholicam servandam, et ad haereticos in unitatem reducendos, sufficit dogmata fidei profiteri; nec opus est ea credere quae subfiliiter inquirendo ex iis deduci possunt. Ergo sufficit Theologo in solis dogmatibus fidei probandis ac defendentis vacare.

Resp. 1.º Permisso *antec. nego consequentiam*: universalior enim est *conclusio* quam *praemissa*.

Resp. 2.º Ad unitatem catholicam *imperfectam et extrinsecam*.... sufficit dogmata profiteri... Conc. *ant.* Ad unitatem *perfectam et internam*; id est, ad idem recte sentiendum circa doctrinam revelatam; nego *ant.*

35. Objic. 3.º Facilius ad viam veritatis reducentur haeretici, si dogmata fidei tantum eis amplectenda proponantur, ceteris praetermissis. Sed ad Theologum pertinet errantes reducere, adeoque difficultatem emollire, non gravare: ergo ad eundem spectat de solis fidei definitis veritatibus disserere.

Resp. 1.º Dist. *mai.* «Ceteris praetermissis,» quatenus cetera non sunt proponenda tamquam necessaria ad fidem; conc. *mai.* Quatenus cetera prorsus inutilia sint ad haereticum reducendum; nego.

Nam quidquid ad intelligentiam confert dogmatum, juvabit etiam ad veritatem amplectendam: ex prava enim fidei intelligentia plerumque a credendo haeretici retardantur; e contra, fidei cum ratione mira concordia viam admodum sternit ad eam amplectendam.

36. Resp. 2.º Dist. *min.* Ad Theologum pertinet errantes reducere... ita ut, hoc sit solum Theologi munus; nego: *praecipuum* namque theologi officium ad domesticos fidei respicit, ut, scilicet, lumine revelationis *plenissime* mente perfundantur: *Si quis enim suorum, et maxime domesticorum curam non habet, fidem negavit, et est infideli deterior* (1). Ad Theologum pertinet *etiam* haereticos reducere, ita ut nihil detrimenti Ecclesiae filii exinde patiantur; concedo. Hoc sane commendat et praecipit Apostolus, ut admo-

(1) 1. Tim. V, 8.

neantur et corripiantur errantes: *Haereticum hominem, post unam et secundam correptionem, evita* (1). Absit autem omnino, ut Theologus, in solis corripiendis lupis et revocandis haereticis intentus, maximam Sacrae Doctrinae partem, qua pascendi, illuminandi et recreandi sunt filii Ecclesiae, turpiter ignoret et negligendam putet.

37. **Dicendum II.** Theologia Positiva, sive Biblica, sive Patristica et Conciliaris, diligenter excolenda est.

Ex definitione superius tradita Theologiae Positivae, apertissime patet huiusce assertionis veritas. Scientia enim absque principiis, esset quid plane fictitium: atqui theologiae scientiae principia, dogmata nempe fidei, in Sacris Litteris habentur, in Conciliis et Patrum traditionibus. Recole Gregorii IX, quod supra laudavimus, Apostolicum Mandatum (2). Apostolus autem ad Timotheum ait (3). *Tu vero permane in his quae didicisti, et credita sunt tibi; sciens a quo didiceris, et quia ab infantia sacras litteras nosti, quae te possunt instruere ad salutem, per fidem quae est in Christo Jesu. Omnis Scriptura divinitus inspirata, utilis est ad docendum, ad arguendum, ad corripiendum, ad erudiendum in justitia.* Iterum: *Et quae audisti a me per multos testes, haec commenda fidelibus hominibus, qui idonei erunt et alios docere* (4). Quemadmodum igitur in SS. Litteris fides habetur, ita et apud SS. Patres, quibus doctrinam a Christo D. et Sp. Sancto susceptam in depositum Apostoli tradiderunt.

38. **Dico III.** Theologia Polemica a Theologiae cultore nullatenus est negligenda.

1.º Haeretici, teste Apostolo, corripiendi sunt, ut nuperrime diximus: ergo theologus quomodo haeretici expugnandi sint callere debet. Episcopo autem, ad quem maxime scientia theologica pertinet, mandat Paulus; *ut potens sit exhortari in doctrina sana, et eos qui contradicunt arguere. Sunt enim multi vaniloqui et seductores, quos oportet redargui* (5).

39. **Dico IV.** Theologiae Scholasticae in primis studiose vacare debet Sacrae Disciplinae alumnus.

1.º Neglecta vel praetermissa Scholastica Theologia, difficillimum est Sacram Scientiam adipisci; et contra, qui eam excoluit hanc longe facilius assequitur. Sed qui vult finem media aptiora in primis arripere debet: ergo.

Mai. prob. Scholastica Theologia, ut diximus (6), dogmatum intelligentiam praecipue exquirat, refellit quae adversantur, idque

(1) Ad Tit. III, 10. — (2) C. I, a. 1. — (3) 2.ª Timot. III, 14. — (4) 2.ª Timot. II, 2. — (5) Tit. I, vv. 9, 10. — (6) Cap. II, a. II.

dialectica adhibita methodo. Sed res magnopere difficilis existit, ex pelago scriptorum Sacrorum vel Patrum, id est, ex Positiva Theologia, sacram haurire scientiam sine his adminiculis: ergo neglecta, etc.

Min. elucet ex his quae nuper diximus (I.º, II.º et III.º): Debet namque Theologus et dogmata dignoscere, et, prout difficultas tulerit, intelligere; adversarios refellere. Sed in his versatur Scholastica, et quidem methodice, ordinate, adhibitis selectoribus et clarioribus Sacrorum Librorum et Conciliorum et PP. sententiis; è contra, id non praestant Libri Sacri; Patres autem et concilia, licet plura ad hunc exhibeant scopum, tamen sparsim, sine methodo et unitate, pluribus admixtis sententiis ambiguis, obscuris, dubiis. Vere ergo res est difficillima, etc.

40. 2.º Qui Theologiam praetermittat scholasticam, solis testimoniis ex auctoritate PP. et S. Scripturae depromptis Sacram Scientiam struere tentabit: atqui huiusmodi scientia est imperfecta, eiusmodi studium inane et fluxum, nisi scholastica doctrina informetur.

Min. patet: scientia enim in solis testimoniis superstructa, memoriam quidem ornat, sed intellectum remittit vacuum, et post breve tempus in confusa tantum perdurat aliquali recordatione, et tandem penitus obliteratur.

41. Ad rem Doctor Angelicus: «Si nudis auctoritatibus magister quaestionem determinet, certificabitur quidem auditor quod ita sit, sed nihil scientiae vel intellectus acquirat, sed vacuus abscedet (1).»

S. Augustinus quam debeamus prosequi Sacram Scientiam nos paucis docet: «Huic scientiae attribuitur illud tantummodo, quo fides saluberrima gignitur, nutritur, defenditur, roboratur (2).» *Gignitur* nempe, testimoniis, *nutritur* dum discutitur et explicatur; *defenditur*, adversa argumenta dissolvendo; *roboratur* pondere rationum.

42. *Objic.* Scientia theologica, est scientia *fidei*, scientia *sacra*. Sed methodus dialectica, philosophici conceptus, argumenta rationis, quae in Scholastica adhibentur Theologia, arma sunt profana: ergo aliena sunt a scientia theologica.

Resp. dist. mai. Est scientia *fidei*, scientia *sacra*, et simul *rationalis*; concedo. Ita ut nihil praeter caliginem et tenebras fides menti proponat: nego *mai.*

Licet ratione motivi, quo innititur, sit fides obscura, tamen est vere lumen divinum participatum. Ad rationem ergo, divino inni-

(1) Quodl. 4, a. 18. — (2) De Trin. I, 14, c. 1.

xam auxilio, spectat scrutari quousque lux superna irradiat, ut divino dono penitus perfruatur. Hinc Petrus Ap. (1). *Lac rationabile*, doctrinam fidei esse docet; et Paulus (2) obsequium, quod Deo per Evangelica mandata praebeamus, *rationabile* esse affirmat.

43. **Dicendum V.** Theologia Moralis, ascetica, et mystica necessaria est ad Sacram Scientiam, pro fidelium respectivis officiis.

Quod quidem sat obvium est. Populus enim christianus est *populus Dei, genus electum, gens sancta, populus acquisitionis, ut virtutes annuntiet eius, qui de tenebris eum vocavit in admirabile lumen suum* (3); Spiritus Sancti, *qui manebit nobiscum in aeternum*, charismata numquam in Ecclesia deficient. Oportet ergo ut Scientia Sacra non solum moralia praecepta, sed sublimiorem sanctitatis viam et Spiritus S. mysticos affatus etiam scrutetur.

CAPUT IV.

De argumentis theologicis et eorum fontibus.

ARTICULUS I.

Argumenta scientiae sacrae.

44. Notavit D. Thomas, Scientiam Sacram esse argumentativam (4): et sane, ex praeiactis fundamentis res est aperta. In primis, cum sit scientia, deducit ex principiis conclusiones; quod est argumentari. Deinde errantes impugnat; eorum dissolvit argumenta; etiam sua variis argumentis confirmat principia, cum opus fuerit; ut Apostolus ad munus spectare episcopi docebat: *Amplectentem eum qui secundum doctrinam est fidelem sermonem, ut potens sit exhortari in doctrina sana, et eos qui contradicunt arguere* (5). Huius argumentationis praebuit nobis ipse Apostolus exemplum, dum multis argumentis sive ex fide, sive ex ratione petitis, omnium futuram resurrectionem suadebat Corinthiis (6).

Per se autem, seu ex natura rei, non debet Theologus sua demonstrare principia. Est enim haec scientia altiori, divinae nempe, subordinata, cum ex Dei revelatione procedat. Jam vero, scientiae altioribus subiectae, quemadmodum ab iis reguntur, ita iisdem

(1) 1, Pet. II, 2. — (2) Rom. XII, 1. — (3) 1, Pet. II, 9. — (4) Q. I, a. 8, Sum. The. — (5) Tit. I, 19. — (6) 1.ª Cor. XV.

committere debent, ut sibi tradita principia confirmet et ostendant.

45. Ex quo elucet, è natura sua ordinari theologicam scientiam ad fidelium mentes informandas, ut *abundent fide, sermone, scientia* (1); quemadmodum etiam ad Parisienses Theologiae magistros Gregorius IX monebat: «Quoniam fides non habet meritum, cui humana ratio praebet experimentum. Credit intellecta natura, sed fides ex sui virtute gratuita intelligentia credita comprehendit, quae audax et improba penetrat, quo naturalis negavit attingere intellectus.»

Veruntamen, erga illos qui divinae non subjiciuntur auctoritati, Scientia Theologica officium supremae scientiae exercet, sua confirmans principia. Uti Metaphysica, quae inter naturales scientias supremum tenet culmen, neganti aliquod principium per alia principia illi declarare et suadere conatur; negantem autem omnia veluti amentem dimittit. Pariter in Scientia sacra, quae in naturalibus superiorem nullam suspicit scientiam, negantibus aliqua de sacra doctrina fidei, per alias eiusdem fidei veritates illa probantur: si vero errantes omnem penitus respuant fidem, uti hodierna rationalistarum facit turba, eorum tantum fallacibus argumentis respondetur, ostendendo quam imprudenter et irrationabiliter illis ducantur.

Ideo ait Suarez (2): «Officium Doctoris theologi non est tantum deducere conclusionem ex principiis creditis, sed etiam ipsa principia fidei roborare, illustrare, et credibilia facere, et ab hostibus fidei defendere, ut sumitur ex Augustino, l. 14, de Trinit. c. 1.»

ARTICULUS II.

Quaenam sint genera et varietas argumentorum theologicorum.

46. Generatim duplex in Theologia fieri potest partitio argumentorum: quia sunt, vel *intrinseca* (ipsi scientiae), vel *extrinseca; mediata, vel immediata*. Argumenta quae ad fidem pertinent sunt Theologicae scientiae *intrinseca*; quae vero non supergrediuntur naturalem rationem, sunt *extrinseca*. Principia ex quibus probantur theologicae conclusiones, sunt argumenta theologica *immediata*; quae vero vim habent ad ipsa principia suadenda, sunt dicenda *mediata*.

(1) 2.ª Cor. VIII, 7. — (2) Trac. 2, de Relig. l. 4, 17, n. 6.
THEOL.